

Hifa - Ro^{INFO}

2011
anul IX. évf.
nr. 36. szám

Trimestrul IV. negyedév

Segítség Mindenkinél - Ajutor pentru Toți

A Hifa-România Segítség Mindenkinél Egyesület negyedévi ingyenes lapja - Revista trimestrială gratuită a Asociației Hifa-România Ajutor pentru Toți

A tartalomból...

- ♦ Simon Judit-Gyöngyi: Előszó (3. old.)
- ♦ Székely Blanka-Beáta: N.E.M (3. old.)
- ♦ Moldován Noémi: Virágokkal ... (5. old.)
- ♦ Csata Éva: A játék, művészet és kézimunkálás jótékony hatásai életünkben (7. old.)
- ♦ Bükkösi Orsolya: A fogyatékkal élő személyek foglalkoztatása (14. old.)

Din sumar...

- ♦ Simon Judit-Gyöngyi: Prefață (pag. 3)
- ♦ Székely Blanka-Beáta: N.E.M (pag. 3)
- ♦ Moldován Noémi: Cu flori ... (pag. 5)
- ♦ Csata Éva: Rolul benefic al jocului, a terapiei și a lucrurilor manuale în viața noastră (pag. 7)
- ♦ Bükkösi Orsolya: Încadrarea în muncă a personalor cu dizabilități (pag. 14)

Sokszor csakis túl nagyokat gondolunk alkotásnak, pedig minden az, amivel időt töltünk, használjuk az ötleteinket, és örömet szerzünk vele.

Ismeretlen szerző

De multe ori credem că doar lucrurile mari sunt creații, însă totul este o creație, cu care ne petrecem timpul, folosim ideile și dăruim bucurie.

Autor necunoscut

Az ajándékozás öröme

Bucuria dăruirii

Tevékenységeinket támogatták 2010-ben

Cei care ne-au sprijinit în 2010

BETHLEN GÁBOR ALAP, FUNDAȚIA COMMUNITAS, ORTOPROFIL, CONSILIUL JUDEȚEAN MUREȘ, MUNICIPIUL TG-MUREȘ, DANONE SA, MASTER DRUCK, FOMCO SRL, ADIMAG SRL, SC ALLCOLORS SRL, ZIMEX SRL, ROMHOLMA SRL, SMILEY SRL, EFENDI SRL, KILYEN SERV SRL, PAROHIA ROMANO-CATOLICĂ TG-MUREȘ NR. I, RADIO TG-MUREȘ, FERMA OPREA-AVI COM, SPECTRA, INTELIGENT IT, INTEREX, NETSOFT SRL, FC MUREȘ, TORDAI SRL, THEREZIA PRODCOM SRL, SC BORG DESIGN SRL (LISTA FIRMELOR DIN ROMÂNIA), TOIFOR ROMANIA MARKÓ BÉLA, SÁNTHA TIBOR, SIKÓ ÉVA, ERDŐS ELLA

Segíts, hogy segíthessünk!
KÖSZÖNJÜK!

Ajută, ca să putem ajuta!
MULȚUMIM!

2%

Köszönjük, hogy
adója 2%-val támogatja
munkánkat. Számítunk Önre a
jövőben is!

Vă mulțumim că ne
sprijiniți cu 2% din impozit.
Contăm pe Dumneavoastră și
în viitor!

Asociația Hifa-România
Cod de identificare fiscală: 13226582
Cod IBAN: RO30RNCB0188034979810001

HIFA-RO INFO

Főszerkesztő
Főszerkesztő-helyettes
Hifa-Ro Kiadó Igazgató
Elérhetőség

Bankszámlaszám

**Kérjük, adományozza
adója 2%-át!**

Nyomatja

HIFA-RO INFO

Simon Judit-Gy.
Antalfi Imola-Edit
Kelemen Attila
Székely Blanka-Beáta

Hifa-România,
RO 540554 Tg-Mureș
Str. Pandurilor 18/1
Tel: 0265-247679, 0744-959990
E-mail: office@hifa.ro
Website: www.hifa.ro

BCR Tg-Mureș str. Gh. Doja 1-3,
Hifa-România Ajutor pentru Toți,
RO30RNCB0188034979810001/RON
RO03RNCB0188034979810002/EUR
RO46RNCB0188034979810004/USD

Cod fiscal: 13226582

Master Druck Tel: 0265-262359

Hifa-Ro Info = ISSN 2247-6709
ISSN-L = 2247-6709

HIFA-RO INFO

Redactor șef
Redactor-șef adjunct

Director Editura Hifa-Ro

Contact

Cont bancar

**Vă rugăm, donați 2% din impozitul
dumneavoastră!**

Tipărește

Előszó

Ezelőtt 6 évvel, 2005-ben, az Appendix Kiadó segítségével kiadtuk a *Rejtett Gyöngyszemek* című könyvet, ami fogyatékkal élő személyek alkotásait tartalmazza.

Ezzel a címmel megszervezett kiállításon megemlékeztünk két fogyatékkal élő társunkról - Székely Miklósról és Kertész Lenkéről -, akiknek gondolatai és művészi alkotásai megtalálhatóak a *Rejtett Gyöngyszemekben*. Azért tartottuk ezt fontosnak, mert ők nincsenek már közöttünk, eltávoztak az élők sorából. Ugyanakkor a kiállításon bemutatásra kerültek sorstársaink munkái. Szébbnél szébb alkotások gyönyörködtették a résztvevőket, látogatókat.

Ezúton szeretnék arra bátorítani mindenkit, hogy alkosson, mert a munka nemesít, és másoknak örömet szerzünk azzal, ha látják, hogy önmagunkat ajándékozunk oda abban, amit alkotunk. És tudunk dolgozni, alkotni, tenni. Mindenki van olyan rejtett képességek, melyek arra várnak, hogy kiadjuk magunkból.

Simon Judit-Gyöngyi

N.E.M

A „Rejtett gyöngyszemek” kiállításon ismertem meg az alkotásainak élő művészt, Elek bácsit. Őt szeretném a kedves olvasók számára bemutatni.

NEM. Nagy Elek Miklós, 1944. november 29-én született Marosvásárhelyen, a Sáros utcában. Van egy húga, aki nagyon későre született. 13 év különbség van közöttük. Emiatt gyakorlatilag külön-külön nőttek fel.

Hároméves korában gyógyszermérgezést kapott, mert a gyószerből, amit szednie kellett 5 mg helyett 500 mg kapott. A túlادagolás következtében kihaladtak a dobhártyái, majdnem egészen elvesztette a hallását, ugyanakkor a gyógyszer a látóidegeket is megtámadta. Ez rányomta a bélyegét gyermekéveire és a későbbi évekre is.

Miután édesapja, 1949-ben hazajött a frontról, kitel-
epítették őket Székelykeresztúrra. Itt járt iskolába. Elemiben első tanuló volt, de a későbbiekben lemaradt a többiekől, azért, mert a nyelvtanulás

Prefață

În urmă cu 6 ani, în 2005, Asociația noastră a publicat în limba maghiară prin Editura Appendix cartea *Perle ascunse* care cuprinde lucrările persoanelor cu dizabilități.

La expoziția organizată cu acest titlu ne-am adus aminte despre două persoane cu dizabilități - Székely Miklós și Kertész Lenke - ale căror idei și creații artistice se regăsesc în cartea *Perle ascunse*. Această rememorare a fost foarte importantă pentru noi, deoarece cei doi nu se mai află printre noi. Cu toate acestea în cadrul expoziției au fost prezentate lucrările manuale ale semenii noastre. Creațiile frumoase i-au încântat pe participanți și vizitatori.

Aș dori să încurajez pe toți să creeze, să lucreze, fiindcă munca ne face mai nobili, prin munca noastră oferim bucurie, deoarece pe noi înșine, din noi înșine dăm aceluia care folosesc, admiră creațiile noastre. Noi putem lucra, crea, fiindcă în fiecare dintre noi există capacități ascunse, care așteaptă să fie date mai departe.

Simon Judit-Gyöngyi

N.E.M

În cadrul expoziției *Perle ascunse* l-am cunoscut pe nenea Elek, care trăiește pentru artă și creație. Pe el aș dori să vi-l prezint, dragi cititori.

NEM. Nagy Elek Miklós s-a născut la data de 29 noiembrie 1944 în Tg-Mureș, pe strada Târgului. Are o soră, care s-a născut foarte târziu. Între ei diferența de vârstă este de 13 ani. Din acest motiv, practic ei, au crescut separat.

La trei ani s-a otrăvit din cauza administrării greșite a unui medicament (în loc de 5 mg a primit 500 mg). Din cauza supradozării s-au găurit timpanele, aproape și-a pierdut complet auzul, și cu toate acestea medicamentul a atacat și nervul optic. Acesta a pus amprenta pe copilăria lui și pe anii următori.

După ce tatăl său în 1949 a venit acasă de pe front, au fost evacuați în Cristuru-Seuiesc. El aici a umblat la școală. În clasele primare a fost cel mai bun din clasă, însă ulterior el a rămas în urma celorlalți, din cauza că a avut probleme

gondot okozott neki. Ahhoz viszont soha nem volt elég rossz, hogy a süketek iskolájába küldjék, így ő is azokat az iskolákat végezte el, mint más. A IX. osztályt csak megkezdte, de nem tudta befejezni, különböző betegségek miatt. A következő évben ismét elkezdte a gimnáziumot. Autóvillamossági, fémipari szakra felvételizett, mégis asztalos szakra vették fel, így tanult az udvarhelyi szakiskolában asztalosmesterséget. Ez volt az egyedüli önfenntartó tanintézet, ahol az inasok nem kaptak fizetést, hanem ők fizettek a tanulásért.

A szakiskolát 1963-ban fejezte be, aztán visszatért Marosvásárhelyre. Itt, az Illeforánál 6 évig dolgozott asztalosként, közben beiratkozott az Alexandru Papiu Ilarian középiskolába, esti tagozatra. Egy évet járt a marosvásárhelyi Művészeti Iskolába. Tanárai biztatására felvételizett a kolozsvári Ion Andreescu Akadémiára. Ő volt az egyetlen vizsgázó, aki nem végzett művészeti líceumot, mégis harmadiknak jutott be. Származása miatt azonban, érvénytelenítették a felvételi eredményét.

(folytatás a 11-ik oldalon)

în învățarea limbilor străine. Niciodată nu a fost destul de rău, ca să fie trimis la școala surzilor, astfel și el a absolvit acele școli ca și ceilalți. Clasa a IX-a abia a început, dar nu a putut-o termina, din cauza diferitelor boli. În anul următor a început din nou liceul (gimnaziul). A dat examen de admitere la profilul de electricitate, industria metalelor, cu

toate acestea a fost acceptat la profilul de tâmplar, astfel a învățat tâmplărie la școala profesională din Odorheiu-Secuiesc. Aceasta a fost singura instituție de învățământ de autosusținere, în cazul în care ucenicii nu au fost plătiți, dar ei au plătit pentru învățare.

Școala profesională a terminat-o în 1963, apoi a revenit la Târgu-Mureș. Aici, la Illefor a lucrat timp de 6 ani, ca tâmplar, între

timp s-a înscris la liceul Alexandru Papiu Ilarian, la cursuri serale. Un an a mers la Liceul de Artă din Tg-Mureș. A fost încurajat de profesorii săi să meargă la o audiere la Academia Ion Andreescu din Cluj. El a fost singurul candidat, care nu a terminat liceul de artă, însă a fost a treia persoană care a reușit. Din cauza originii lui, au nevalidat rezultatele admiterii.

(continuare la pag. 11)

Virágokkal...

Nemrég a *Rejtett gyöngyszemek* kiállításon részt vett a gyönyörű munkáival Éva néni, akit ezáltal ismertem meg. Nagyon gazdaggá varázsolta a kiállítást munkáival és derűjével. Iszlai Éva 1943 október 2.-án született Pesterzsébeten, Magyarországon. Bombázás elől menekülve került vissza a család Marosvásárhelyre, a nagyszülőkhöz. Fodrásznak, manikűrösnek tanult. Marosvásárhelyen mindkét Divatházban dolgozott több éven keresztül, majd saját szalont nyitott, ahonnan öt év múlva nyugdíjba ment.

A legboldogabb akkor volt, amikor férjhez ment. Két férje volt, mindkettőtől elvált, mert bántották őt. Két fia van, akik külföldön élnek. Egyedül maradt. Ezzel volt a legnehezebb megküzdnie, az egyedülléttel. Nehezítette ezt az állapotot az, hogy nem volt semmi feladata, neki, aki egész életében dolgozott. Mindenért meg kellett dolgozzon, az ő szavait használva „nem jött az égből semmi”. Három éve öregotthonban él, ahol saját kis szobája van. Ezért nagyon hálás..

Cu flori...

Nu demult la expoziția noastră cu titlul *Perle ascunse* a participat cu lucrările sale frumoase tanti Éva, pe care am cunoscut-o cu această ocazie. A îmbogățit expoziția cu lucrările sale, și cu seninătatea sa. Iszlai Éva s-a născut la data de 2 octombrie 1943, la Pesterzsébet, Ungaria. Familia fugind de la bombardamente a revenit la Târgu-Mureș, la bunici. A devenit coafor, manichiurist. A lucrat la ambele Case de Modă pentru mai mulți ani, după care și-a deschis un salon propriu, de unde după cinci ani a intrat la pensie/a devenit pensionară.

Atunci a fost cea mai fericită când s-a căsătorit. A avut doi soți, dar a divorțat de ei, pentru că au abuzat de ea. Are doi băieți, care trăiesc în străinătate. A rămas singură. Asta a fost cea mai grea perioadă, lupta cu singurătatea. A îngreunat această stare, faptul că nu avea nici o sarcină, ea, cine a lucrat toată viața. A trebuit să lucreze pentru tot „n-am primit nimic din senin”, cum a spus și ea. De trei ani trăiește la un azil/cămin pentru bătrâni, unde are o cameră/încăpere proprie. Este foarte recunoscătoare pentru acest lucru...

Pár évvel ezelőtt több agyvérzést szenvedett, amelyekből a felépülés most is tart. Három év leforgása alatt négyszer kapott agyvérzést, az utolsó volt a legerősebb, amikor a bal fele lebénult. Ezután újból meg kellett tanulnia járni, beszélni. A beszéd most is nehézkesen megy, a román nyelv ismeretét mintha kitörölték volna, annak ellenére, hogy nagyon jól ismerte a nyelvet. Írni nem sikerül, az írott szöveget is csak többszörös böngészés után érti meg. A járás bot segítségével lehetséges, de fáradékonysága korlátozza. A bal kezét nem tudja használni. A cukorbetegsége megnehezíti a felépülést. Hogy miért voltak az agyvérzések? Sokat vívódott azon, hogy „hogyan és mint” tegyen (cselekedjen, döntsön) az életében.

A mindennapok monotonitását megbontják az alkotó pillanatok. Textilanyagokból virágokat, leveleket vág ki, és egy szintén textilanyaggal bevont kartonlapra állítja össze ezeket a kivágott részeket. Olajfestményei is vannak, ahol szintén a virágoké a főszerep. Virágokkal dolgozik és ez mindig is így volt, mert szereti őket, megnyugvást hoznak a számára. Örül, hogy ezt teheti, annak ellenére, hogy a makacs balkéz lelassítja nagyon a folyamatot, hisz azzal a kezével csak a bal lábához rögzíti az anyagot. Az olajfestést az édesapjától leste el, aki asztalossága mellett ezzel is próbálkozott. Képeslapokat is készít, szintén textiltől kivágott virágokból.

Most is egyedül van, de amikor kell sírjon, akkor is kacag. Feladatot talált a mindennapokban, amely felszabadítja (kissé) tehetetlensége alól. Az a fontos számára, hogy meggyógyuljon, saját lakásába szeretne visszatérni. Az a kívánsága, hogy kimozduljon, felfedezze a rég nem látott kinti környezetet.

Azt üzeni sorstársai számára, hogy ne hagyják el magukat, törődjenek magukkal, és legfőképpen legyenek szorgalmasak.

În urmă cu câțiva ani a suferit mai multe atacuri/hemoragii cerebrale, din care reabilitarea durează și acum. Pe o durată de trei ani a avut de patru ori atacuri cerebrale, și ultimul a fost cel mai puternic, deoarece a paralizat partea stângă. A trebuit să învețe din nou să scrie și să citească. Exprimarea verbală/vorbirea este foarte greoaie și acum, cunoașterea limbii române a fost ștersă, deși ea cunoștea foarte bine limba. N-a reușit să scrie din nou, textul scris îl înțelege doar după mai multe citiri. Se plimbă cu ajutorul unui baston, dar oboseala o limitează. Nu poate folosi mâna stângă. Diabetul încetinează reabilitarea dorită. De ce au fost atacurile cerebrale? Și-a făcut prea multe griji „ce și cum” să procedeze în viața sa.

Monotonia de zi cu zi este alungată de momentele creative. Taie flori și frunze din materiale textile, pe care le compilă pe un carton acoperit cu textile. Are și picturi în cazul cărora tot florile au rolul principal. Lucrează cu flori, asta întotdeauna a fost așa, deoarece îi plac și îi aduc liniște sufletească. Ea este bucuroasă să facă acest lucru, în ciuda faptului că mâna stângă încetinește procesul, pentru că cu această mână își fixează materialul la piciorul stâng. Pictura a învățat-o de la tatăl său. Confectionează felicitări din textile tăiate, tot cu flori.

Și acum este singură, dar când trebuie să plângă, și atunci zâmbește. Și-a găsit o sarcină în zilele sale/viața sa zilnică, ce o eliberează (un pic) de neputința sa. Este important pentru ea ca să se vindece, dorește să se reîntoarcă în locuința sa. Dorința ei este să iasă, să descopere mediul de afară, demult nevăzut.

Mesajul ei pentru semenii săi este să nu renunțe, să aibă grijă de ele însuși, și cel mai important: să fie harnici.

Moldován Noémi

Moldován Noémi

A játék, művészet és kézimunkálás jótékony hatásai életünkben

Amikor először dolgozni kezdtem fogyatékkal élő személyekkel – óriási meglepetésben volt részem. Ezt nevezik a maga szintizsda valójában, kellemes meglepetésnek.

A kolleganóm, aki bemutatta azokat a fiatalokat, fogyatékkal élő személyeket, akikkel dolgoznom kellett, elvitt egy gondosan bezárt szekrényhez, kinyitotta és azt mondta: ezek a fogyatékkal élők munkái... A szemem és szám elállt a csodálkozástól.

Az általánosan elfogadott definíció szerint, művészeti alkotásnak minősül minden olyan tárgy, mely érzéseket hoz létre megfigyelőjében. Nos, ezt hozták létre bennem, abban a szekrényben tárolt tárgyak. Érzelmeket... Nem voltak tökéletesek, sőt, voltak közöttük egészen kezdetleges alkotások is, de egyben megegyeztek. Mind üzenetet és mind érzelmet közvetítettek. És erre még a legnagyobb alkotók sem mindig, minden esetben képesek, annak ellenére, hogy a cél azonos: közvetíteni és megérinteni. Megérinteni és megszólítani. Megszólítani és rabul ejteni, csodálatot, ámulatot kifejezni.

Egy nagyon találó idézet szerint "Minden művészet közvetlen oka Isten" Friedrich W.J. Schelling és ez az ok teszi okozattá az alkotást. Ennek a megteremtése és újra elérése fűti minden egyes művészt már a kezdet-kezdeté óta, a barlangrajzok idejétől, napjainkig legyen az fogyatékkal élő személy vagy úgynevezett egészséges személy. Az alkotás nem ismer kényszert - a művészet szabad. Mondja Wassily Kandinsky – aki tulajdonképpen annak a lényegére táppint rá, ami az isteni, az Isten elérése mellett szárnyakat képes adni minden egyes művésznek. Az alkotás hevében, valaminek a megteremtésében, létrehozásában, ami ráadásul nem hétköznapi, amire nem mindenki képes, vagy érez magában elegendő erőt arra, hogy megpróbálja – megjelenik ugyanis a korlátok nélküli szabadság. Egy egészen új dimenzió nyílik meg az alkotóban – annak a magas fokú figyelemösszpontosításnak köszönhetően, ami az alkotás fázisát jellemzi. Én, az alkotó, nem maradok meg saját kis határain között, hanem eggyé válok az alkotással, szárnyakat bontok, csodálatba, ámulatba – extázisba esem, hogy a kész művemmel ugyanezt tudjam felkelteni alkotásom csodálatában. Nos ez a tulajdonképpeni művészet, alkotás – illetve művész és alkotó meghatározása.

Rolul benefic al jocului, a terapiiei și a lucrurilor manuale în viața noastră

Când am început să lucrez cu persoane cu dizabilități – am avut parte de o surpriză uriașă. Acest lucru este cunoscut de fapt, prin existența ei pură, ca o surpriză plăcută.

Colega mea care mi-a prezentat tinerii și persoanele cu dizabilități cu care voi lucra, m-a condus la un dulap închis, apoi a deschis ușa dulapului și mi-a spus: aici se află lucrurile manuale ale persoanelor cu dizabilități... Am rămas uimită.

Definiția general acceptată este următoarea: creație artistică este orice obiect care creează emoție într-un observator. Asta au creat în mine, acele obiecte din dulap. Emoții... Nu au fost perfecte, de fapt, au fost printre ele unele destul de rudimentar, dar totuși s-au potrivit. Toate au transmis mesaje și emoții. Nici cei mai mari creatori nu sunt capabili întotdeauna de acest lucru, deși scopul este același: transmiterea și atingerea. A atinge și a se adresa cuiva. A se adresa, a capta, a desfășura admirație și uimire.

Am găsit un citat foarte adecvat, și anume: „Cauza directă a artelor este Dumnezeu” - Friedrich W.J. Schelling. Acest motiv devine efectul creației. Deoarece crearea și redobândirea acestuia încălzește pe fiecare artist de la începutul începutului de picturi rupestre până în prezent, artistul fiind persoană cu dizabilitate sau așa numită „persoană sănătoasă”. Creația nu cunoaște constrângere – arta este liberă - spune Wassily Kandinsky – care de fapt prezintă esența divină, care pe lângă atingerea Domnului, dă aripi pentru fiecare artist. În insuficiența creației, în crearea unui lucru, care, de altfel, nu este de zi cu zi, de care nu oricine este capabil, sau simte destulă putere pentru a încerca – deoarece apare libertatea nelimitată. Se deschide o nouă dimensiune în creator prin concentrarea ridicată, care se caracterizează în faza de creare. Eu, creatorul, *nu rămân în interiorul frontierelor mele*, ci devin unit cu creația mea, deschid aripi, cad în admirație, uimire și extazie, cu munca mea să trezesc aceste sentimente în admiratorii mei. Ei bine, aceasta este definiția artei și a creatorului.

*Rejtett gyöngyszemek kiállítás**Expoziția Perle ascunse*

(folytatás a 7-ik oldalról)

(continuare de la pag. 7)

Lássuk, hogy mi is a tulajdonképpeni játék. Érdekes, hogy annak a meghatározása is nagyon közel esik ehhez a dimenzióhoz. Akárcsak az eddigiekben, idézzetel folytatnám, ez úttal a híres Tolsztoj ismerős és találó megjegyzésével: "Semmi miben sem nyilvánul meg olyan világosan az emberek jellege, mint a játékban." Ezt úgy is mondhatnánk az eddig halott gondolatok alapján, hogy semmi miben sem nyilvánul meg olyan világosan az ember jellege, mint alkotásában. Ugyanis, az alkotás maga is játék, játék a tárggyal, az anyaggal, egy ötlettel, egy gondolattal, melynek a művész testet kölcsönöz, létrehoz és megteremt. És ha én, kívülről, ránézek arra az alkotásra, nagyon sokat meg fogok tudni arról az emberről, aki azt készítette. Reményeit, vágyait, álmait, gondolatait, egész valóját képes leszek kiolvasni belőle. Továbbá a lélektani meghatározások szerint a játék is – megismerési és fejlesztési eszköz, akárcsak a művészet maga. A játék fejleszti a gondolkodást, az ismeretek rendszerezését és segíti a szimbólumalkotás kialakulását. Akárcsak a művészet vagy kézimunkálás – segít a gondolkodásban, a látottak, hallottak és a minket ért benyomások rendszerezésében, valamint kifejezésében.

Az emberek zöme, ha őszintén elbeszélgetünk velük, vágyik a boldogságra. Nem bízik létezésében, nem hisz annak elérésében, de lelke mélyén vágyik rá és hasonlóan gondolja a nyugalom, egészség, problémamentesség, béke, jólét fogalmával. Antoine de Saint-Exupéry szerint: "A boldogság nem egyéb, mint a tettek melegsége, az alkotás felett érzett meglepedettség." Tehát olyan pillanatnyi de annál tartósabb érzelmeket és benyomásokat nyújtó állapot, melynek a mozgatórugója lehet igenis az alkotás. És ennek köszönhetően létrejöhet úgy az alkotóban, mint a szemlélőben.

Ugyanis, örömmel tölt el, emlékeket hoz elő belőlünk, szépség és harmónia iránti vágyunkat elégit ki, betölt és átjár.

Nos ezek lennének hát a játék, művészet, vagy alkotás, illetve kézimunka jótékony hatásai életünkben: az öröm, a szabadság, a boldogság, egy új dimenzió megismerése és meg tapasztalása, az önmagunk kifejezése, az azonosulás, maga az élet, mely elképzelhetetlen alkotók, illetve alkotásaik nélkül.

És egy nagyon fontos dolgot csak a gyerekektől, illetve művészekről tudunk megtanulni: az idővel való jó gazdálkodást. "Ugyanis, a "felnőttek" általában lehetetlenül gazdálkodnak az idővel. Örökös várakozásban élnek, múlt és jövő szakadékában. Egyre várnak valamit (hol ezt, hol azt), mígnem elérkezik haláluk órája. Nem így a gyerekek és azok akik alkotni képesek. Ők egy szabad órába, egy délutánba, egyetlen percükbe is életük egészét ömlesztik bele, ahogy csak a nagyon gazdagok tudnak és mernek

Să vedem, ce este de fapt jocul. Este interesant faptul că definiția este foarte aproape de această dimensiune. Ca și până acum aș dori să continui cu un citat, de data aceasta aparținând de scriitorul Lev Tolsztoj "În nimic nu se manifestă atât de clar caracterul oamenilor, decât în joc." Deci putem spune că în nimic nu se manifestă mai clar caracterul, decât în creație. Pentru că și creația este un joc, joc cu obiecte, cu substanțe, cu o idee, căroră artistul oferă un corp, le creează. Și dacă eu, o persoană de dinafară, mă uit la creație, voi ști foarte multe despre omul care a creat. Voi fi capabil să citesc toate speranțele, dorințele, visurile și gândurile creatorului. Definiția psihologică a jocului este: un instrument de dezvoltare și de cunoaștere, precum și arta în sine. Jocul dezvoltă abilitățile de gândire, sistematizarea cunoștințelor și ajută în dezvoltarea simbolului. Ca și arta sau lucrarea manuală – ajută în gândirea și în exprimarea, organizarea impresiilor văzute, auzite.

Majoritatea oamenilor, atunci când vorbim cu ei sincer, vom afla că își caută fericirea. Nu au încredere în existența ei, nu cred în atingerea ei, dar în inima lor doresc să fie fericiți, și se gândesc la fel ca și la liniștea, sănătatea, pacea, viața fără probleme sau traiul bun. Antoine de Saint-Exupéry spune: "Fericirea nu este nimic mai mult decât a avea căldura, sentimentul de satisfacție asupra artei, creației." Deci, este nu numai un moment, ci o condiție care oferă emoții de durată și impresii, a cărui motor poate fi creația. Și datorită acestui fapt, poate să apară atât în artist, creator, cât și în privitor.

Într-adevăr ne încarcă cu bucurie, aduce la suprafață amintiri noi, satisface dorința noastră pentru frumos și pentru armonie, ne împlinește și ne satisface.

Deci acestea sunt rolurile benefice ale jocului, a artei și a lucrurilor manuale: bucuria, libertatea, fericirea, cunoașterea și experiența unei noi dimensiuni, exprimarea sinelui, identificarea, viața însăși, care este de neconceput fără artiști și operei lor.

Un lucru foarte important putem învăța doar de la copii și de la artiști, și anume: administrarea bună a timpului. "Deoarece „adultii” administrează timpul imposibil. Trăiesc în așteptarea veșnică, în prăpastia trecutului și viitorului. Doar așteaptă (ori asta, ori aia), până când sosește ceasul morții lor. Nu la fel procedează copiii și cei care crează. Ei pun viața lor într-o oră liberă, într-o după masă, într-un minut, ca și bogații, care pot și îndrăznesc să cheltuiască. (...) Până când creștem din vârstă

költekezni. (...) Míg a gyermekkort kinőjük, e lelki gyermekséget halálig megőrizhetjük.” Pilinszky J.

copilului, până la moarte putem păstra spiritualitatea copilărească.” Pilinszky J.

Ez az amire tulajdonképpen Isten is tanítani kíván. A szeretetben való önmagunk feloldására, a mának való élésre. Nem aggodalmaskodni, nem nem létező bajokat és problémákat kreálni, hanem egyszerűen, lenni és szeretni. Élni és élni hagyni.

Aceasta este ceea ce Dumnezeu intenționează cu adevărat să ne învețe. Să trăim în dragoste, care ne dezleagă pe noi însuși și să trăim pentru ziua de azi. Să nu ne stresăm, să nu creăm probleme și necazuri inexistente, doar să fim și să iubim. Să trăim și să lăsam oamenii să trăiască.

Csata Éva, psihologus, szociálpedagógus

*Csata Éva, psiholog, pedagog social
Traducere Székely Blanka-Beáta*

(folytatás a 4-ik oldalról)

(continuare de la pag. 4)

A Szovjetunió nevű folyóiratban olvasott egyszer egy moszkvai kiállításról. A cikkben miniatűröket is bemutattak, többek között egy cseresznyemagba faragott női portrét. Még a nő hajában lévő virágok is látszottak. Arra gondolt, ilyen ő is tudna készíteni. Az első ilyen munkáját törött vésővel, juharfából készítette. Legtöbbször ilyen, általa újrahasznosított eszközökkel – törött tüvel, elromlott fogászati fűróval – dolgozik. Tudatosan keresi az elhasznált, kidobott tárgyakat, szeret csonttal, magokkal dolgozni. Volt, hogy valaki azt hitte egy kifőzött velőcsontból készült alkotásáról, hogy elefántcsontból van. Minden munkáját mindkét oldalán kifaragja, mert úgy gondolja, mindennek két oldala van. Számos medálón szeretett feleségét öröközte meg, ezeknek az alkotásoknak a másik oldalán pedig az önarcképét.

Mai demult amcitit în revista Uniunea Sovietică despre o expoziție la Moscova. Acel articol prezenta miniaturi, inclusiv portretul unei femei sculptat într-un sâmbure de cireasă. Se vedeau chiar și florile din părul femeii. El a crezut că și el ar putea face un astfel de lucru. Primul lucru l-a făcut cu o daltă spartă, din lemn de arțar. De cele mai multe ori lucrează cu unelte reciclate – ace rupte, perforatoare stomatologice. Caută conștient obiectele utilizate, aruncate, îi place să lucreze cu osul și cu sâmburi. Cineva a crezut despre o creație făcută din os cu măduvă, că este făcută din fildeș. Toate lucrările le sculptează pe ambele părți, deoarece crede că totul are două fețe. Pe numeroase medalii a imortalizat-o pe soția lui, iar pe partea cealaltă autoportretul.

Számára mindig az anyag adja az ötletet. Legtöbbször kezdetben fogalma sincs, mi lesz belőle, aztán, amikor dolgozni kezd, kialakul valami. A magoknál az előkészítés, csiszolás sokszor több időt vesz igénybe, mint a megmunkálás.

Pentru el întotdeauna materialul dă ideea. De cele mai multe ori la început nu știe ce va fi, însă când începe să prelucraze materialul, atunci începe să dezvolte ceva. La sâmburi pregătirea, șlefuirea necesită mai mult timp, decât prelucrarea.

Munkáit soha nem adná el, számára megfizethetetlenek. Szerinte ez nem nagyképűség. Egyszerűen csak úgy érzi, minden alkotása akkora erőfeszítésbe került, hogy nincs szíve megválni tőlük. Elek bácsi fába, csontba, barack-, meggy-, cseresznye-, szilvamagba örökíti meg mindazt, amire emlékezni érdemes. Mind amellett, hogy farag, fotóz, rajzol, verset, prózát ír, szobrászkodik, politizál.

Creațiile nu le-ar vinde niciodată, deoarece sunt neprețuite. El spune că acest lucru nu este laudă. Doar așa simte că fiecare creație necesită mult efort și nu are inimă să renunțe la ele. Nenea Elek imortalizează în lemn, în os și în sâmburi de caise, vișine, cireșe, prune totul, de aceea ce merită să ne amintim. Cu toate acestea el sculptează, fotografiează, desenează, scrie proză și poezii și face politică.

Sorstársainak azt üzeni, hogy “soha semmit nem szabad feladni!” Találkozásunk által rájöttem arra, hogy Elek bácsit nagyon megviselte az élet, sok mindenen keresztül ment, mégis mosollyal az arcán mesélt magáról, életéről, szeretett feleségéről. Elek bácsi képzőművész szeretett volna lenni, de a körülmények ellene voltak. Ezért farag különböző magokba, csontokba, mert ezáltal egy kicsit megvalósítja régi álmát. Egy nagyon vendégszerető, szívét-lelkét odaadó ember. Nagyon örülök annak, hogy megismerhettem.

Semenilor săi le transmite următoarele: ”Să nu vă dați bătuti, niciodată!” Pe parcursul întâlnirii, mi-am dat seama că nenea Elek și-a trăit cu adevărat viața, a trecut prin multe lucruri, dar a povestit cu zâmbet pe față, despre sine, despre viața lui, despre soția sa iubită. Nenea Elek a vrut să fie artist, dar circumstanțele au fost împotriva lui. Prin urmare sculptează în diferite materiale: sâmburi și oase, realizându-și astfel o parte din visul său. Este un om foarte ospitalier și devotat. Sunt foarte încântată că l-am cunoscut.

A fogyatékkal élő személyek foglalkoztatása

Az ember életében jelentős helyet foglal el a munkája. Az anyagi vetületén kívül fontos szerepet játszik az önnálló élet biztosításában, a közösségbe való tartozás igényének a kielégítésében, az önértékelésben, de még a személy társadalmi értékét is meghatározza.

A fogyatékkal élő személyeknek a Munkatörvénykönyv előírásai szerint és a 2006. évi 448-as sz. törvény speciális rendelkezéseinek megfelelően, jogukban áll dolgozni.

A fogyatékosügyi törvény 78. cikkelye értelmében, a legalább 50 alkalmazottal rendelkező közhatóságok, közintézmények, gazdasági társaságok kötelesek az alkalmazottak teljes létszámának legkevesebb 4%-át kitevő arányban fogyatékkal élő személyeket alkalmazniuk. Akik nem teljesítik a fentieket, az alábbi kötelezettségek közül választhatnak: havonta befizetnek az állami költségvetésbe egy összeget, melyet úgy számítanak ki, hogy az országos bruttó minimál alapláb 50%-át beszorozzák a fogyatékkal élő személyekkel be nem töltött munkahelyek számával vagy az előbbi számítás szerinti összeggel egyenértékben, a fogyatékkal élő személyek által előállított termékeket és szolgáltatásokat vásárolnak engedélyezett védett egységektől.

A fogyatékkal élő személy foglalkoztatható:

- a szabad munkaerőpiacon,
- a lakhelyen,
- védett egységekben.

A lakhelyen alkalmazott személynek a munkaadó biztosítja az alapanyagok és a munkavégzés során szükséges anyagok házhoz szállítását, valamint a késztermékek elszállítását.

A védett formákban való alkalmazás lehet: védett munkahely, engedélyezett védett egység.

Védett egység/műhely alatt értendő:

- azon jogi személy, ahol az alkalmazottak min. 30%-a fogyatékkal élő,
- azon nem jogi személlyel rendelkező műhely vagy részleg, amelynek külön könyvelése van és az alkalmazottak min. 30%-a fogyatékkal élő,
- azon családi vállalkozás, egyesület és alapítvány, amelyet legalább egy fogyatékkal élő személy alapított.

Încadrarea în muncă a persoanelor cu dizabilități

În viața oricărei persoane ocupă un rol important profesia, locul de muncă. Pe lângă aspectul material, munca prezintă importanță și sub aspectul asigurării unei vieți independente, autonome, satisfăcerea nevoii de apartenență la o comunitate, respectiv definește statutul social al persoanei.

Potrivit dispozițiilor Codului muncii și a Legii nr. 448/2006, persoana cu handicap are dreptul de a munci.

Conform prevederilor art. 78 din Legea nr. 448/2006, autoritățile și instituțiile publice, persoanele juridice publice sau private, care au cel puțin 50 de angajați, au obligația de a angaja persoane cu handicap într-un procent de cel puțin 4% din numărul total de angajați. Persoanele juridice care nu îndeplinesc această obligație, pot alege una dintre următoarele modalități: să plătească lunar, către bugetul de stat, o sumă reprezentând 50% din salariul de bază minim brut pe țară înmulțit cu numărul locurilor de muncă în care nu au angajat persoane cu handicap; să achiziționeze pe bază de parteneriat, produse sau servicii realizate prin propria activitate a persoanelor cu handicap angajate în unitățile protejate autorizate, în sumă echivalentă cu suma datorată la bugetul de stat în condițiile mai sus prezentate.

Încadrarea în muncă a persoanei cu handicap se realizează în următoarele forme:

- pe piața liberă a muncii,
- la domiciliu
- în forme protejate.

Persoanele cu handicap angajate la domiciliu beneficiază din partea angajatorului de transportul la și de la domiciliu al materiilor prime și materialelor necesare în activitate, precum și al produselor finite pe care le-au realizat.

Formele protejate de încadrare în muncă sunt: loc de muncă protejat și unitate protejată autorizată.

Unitățile protejate sunt:

- acele persoane juridice la care minim 30% dintre angajați sunt persoane cu handicap,
- entitățile fără personalitate juridică, care au propria lor contabilitate și la care minim 30% dintre angajați sunt persoane cu handicap,
- precum și asociațiile familiale, asociațiile și fundațiile înființate de cel puțin o persoană cu handicap.

Az engedélyezett védett egységeket a következő jogok illetik meg:

- az alapítási engedélyezés és az engedélyezés felújítási illetékének kifizetése alóli mentesség,
- nyereségadó alóli mentesség, azzal a feltétellel, hogy a mentesítés révén megtakarított alap legalább 75%-át az adóügyi törvénykönyv előírásai szerint átszervezésre vagy technológiai felszerelések, munkagépek és berendezések beszerzésére és/vagy védett munkafelületek berendezésére újból beruházzák,
- a helyi közigazgatási egységek által biztosított, saját alapokból finanszírozott egyéb szolgáltatások.

A munkahelyet kereső vagy munkába sorolt fogyatékkal élőket a következő jogok illetik meg:

- szakképzési tanfolyamok;
- munkahelyi alkalmazkodás, munkaközvetítésre szakosodott tanácsadó által nyújtott támogatás az alkalmazást megelőző időszakban, az alkalmazás során, valamint a próbaidőszakban;
- legalább 45 munkanapos, fizetett próbaidőszak;
- legalább 30 munkanapos, fizetett felmondási idő, amelyet az egyéni munkaszerveződések a munkaadó kezdeményezésére, neki fel nem róható okokból bekövetkező felbontása esetén nyújtanak;
- a napi 8 órás munkaprogram csökkentésének a lehetősége, a törvény feltételei között, amennyiben rendelkezik a felmérő bizottság ilyen irányú ajánlásával.

A fogyatékkal élő személyek munkaadóit az alábbi jogok illetik meg:

- a védett munkahelyek átalakításával és a termelési folyamatban a fogyatékkal élő személyek által használt munkagépek és felszerelések beszerzésével kapcsolatos összegek levonása a megadózándó nyereség kiszámításakor;
- a fogyatékkal élők lakhelyről munkahelyre történő szállításával, valamint, lakhelyi munkavégzésre alkalmazott fogyatékkal élő személy esetében, az alapanyagok lakhelyre való szállításával és a késztermékek elszállításával kapcsolatos költségek levonása a megadózándó nyereség kiszámításakor;
- a fogyatékkal élő személyek szakmai felkészítésével, szakképzésével, eligazításával és munkahelyi besorolásával járó sajátos költségek elszámolása a munkanélküli biztosítási költségvetésből, a munkanélküli biztosítási rendszerről és munkaerő-foglalkoztatás ösztönzéséről szóló, utólagosan módosított és kiegészített 2002. évi 76-os sz. törvényben előírt feltételek között nyújtott állami támogatás.

(folytatjuk a következő számban)

Bükkösi Orsolya

részlet az Építsünk hidakat! A fogyatékkal élő személyek életmódjáról, HIFA-RO KIADÓ 2010, Marosvásárhely

Unitátile protejate autorizate beneficiază de următoarele drepturi:

- scutire de la plata taxelor de autorizare la înființare și de reautorizare;
- scutire de la plată a impozitului pe profit, cu condiția ca cel puțin 75% din fondul obținut prin scutire să fie reinvestit pentru restructurare sau pentru achiziționarea de echipamente tehnologice, mașini, utilaje, instalații de lucru și/sau amenajarea locurilor de muncă protejate, în condițiile prevăzute de Codul fiscal, cu modificările și completările ulterioare;
- alte drepturi acordate de autoritățile administrației publice locale finanțate din fondurile proprii.

Persoanele cu handicap aflate în căutarea unui loc de muncă sau încadrate în muncă beneficiază de următoarele drepturi:

- cursuri de formare profesională;
- adaptare rezonabilă la locul de muncă;
- consiliere în perioada prealabilă angajării și pe parcursul angajării, precum și în perioada de probă, din partea unui consilier specializat în medierea muncii;
- o perioadă de probă la angajare, plătită, de cel puțin 45 de zile lucrătoare;
- un preaviz plătit, de minim 30 de zile lucrătoare, acordat la desfacerea contractului individual de muncă din inițiativa angajatorului pentru motive neimputabile acestuia;
- posibilitatea de a lucra mai puțin de 8 ore pe zi, în condițiile legii, în cazul în care beneficiază de recomandarea comisiei de evaluare în acest sens.

Angajatorii persoanelor cu handicap beneficiază de următoarele drepturi:

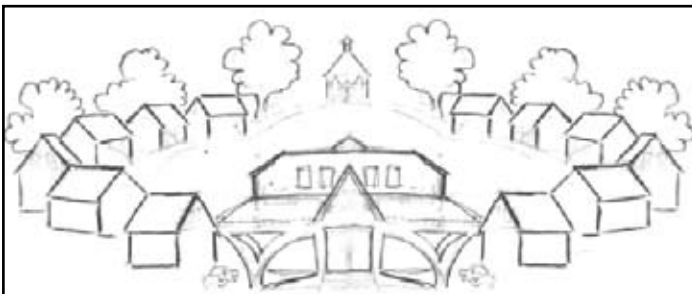
- deducerea, la calculul profitului impozabil, a sumelor aferente adaptării locurilor de muncă protejate și achiziționării utilajelor și echipamentelor utilizate în procesul de producție de către persoana cu handicap;
- deducerea, la calculul profitului impozabil, a cheltuielilor cu transportul persoanelor cu handicap de la domiciliu la locul de muncă, precum și a cheltuielilor cu transportul materiilor prime și al produselor finite la și de la domiciliul persoanei cu handicap, angajată pentru muncă la domiciliu;
- decontarea din bugetul asigurărilor pentru șomaj a cheltuielilor specifice de pregătire, formare și orientare profesională și de încadrare în muncă a persoanelor cu handicap; o subvenție de la stat, în condițiile prevăzute de Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă, cu modificările și completările ulterioare.

(continuare în numărul următor)

Bükkösi Orsolya, traducere Moldován-Horváth István, din cartea Să construim poduri! Cunoștințe generale despre persoanele cu dizabilități și mediul lor, EDITURA HIFA-RO 2010, Tg. Mureș

**Kérjük,
támogassa a
HIFA-Park
létrehozását,
ami gondozást
és szociális
segítséget
nyújtó otthon
fogytékkal élő
embereknek!**

**Vă rugăm,
sprijiniți
înființarea
Parcului HIFA,
centrul de
îngrijire și de
asistență socială
pentru persoane
cu dizabilități!**

HIRDETÉSEK

Egyesületünk főleg **önkéntes munkán** alapszik. Szeretettel várunk mindenkit, aki szívesen ajándékozna szabadidejéből. Köszönjük!

VÁSÁROLJON! Sérült és beteg személyek által készített tűdvözlőlapokat, házassági meghívókat, gyöngyből fűzött nyakláncokat, karkötőket, fülbevalókat, agyag- és faragott dísz tárgyakat, varrottasokat és egyebeket. Ezekből nyert bevételt a fogyatékos személyek támogatására és tevékenységeink megszervezésére használjuk!

**AMENNYIBEN TAGJA SZERETNE LENNI
EGYESÜLETÜNKNEK, TÁMOGATNI SZERETNÉ
TERVEINKET, VAGY ÚJSÁGUNKBA SZERETNE
ÍRNI, JELENTKEZZEN!**

A **Marosvásárhely-i Rádióban** a hallgatók rendszeresen, minden hónap utolsó szerdáján, a László Edit *Összhang* című műsorában 17.25 és 18 óra között hallhatnak sérült személyek életéről, problémáiról.

ANUNȚURI

Asociația noastră se bazează mai ales pe **muncă voluntară**. Îi așteptăm pe toți cei care doresc să ofere din timpul lor liber. Mulțumim!

CUMPĂRAȚI! Felicitări și invitații de nuntă, lăntșoare, brațări, cercei prelucrați din mărgele, ornamente din argilă, ornamente sculptate din lemn, cusături și altele confecționate de persoane cu dizabilități și bolnave! Veniturile provenite din acestea sunt folosite în beneficiul persoanelor cu dizabilități și la activitățile organizate de noi!

**DACĂ DORIȚI SĂ FIȚI MEMBRU AL ASOCIAȚIEI
NOASTRE, SĂ NE AJUTAȚI ÎN REALIZAREA
PROIECTELOR SAU SĂ PUBLICAȚI ÎN ZIARUL
NOSTRU, CONTACTAȚI-NE!**

La **Radio Tg-Mureș** ascultătorii au ocazia, ca în ultima zi de miercuri a fiecărei luni între orele 17.25-18, să asculte în limba maghiară emisiunea *Összhang*, a lui Laszló Edit, care prezintă aspecte din viața și problemele persoanelor cu dizabilități.

*Hogyan tudnék élni Nélküled?
- bibliavetélkedő -*

*Cum aş putea trăi fără Tine?
- concurs biblic -*

Lelkinap

19.11.2011. 18.32

Zi de reculegere

